

KADER ABDOLAH

Sändebudet
En berättelse

Översättning Ingrid Wikén Bonde

NORSTEDTS

Av Kader Abdolah har tidigare utgivits:

Huset vid moskén (2008)

Utges med stöd av Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds/
Published with the support of the Foundation for the
Production and Translation of Dutch Literature.

ISBN: 978-91-1-302200-0

© Kader Abdolah, 2008

Norstedts, Stockholm 2010

Originalalets titel: De boodschapper

Översättning: Ingrid Wikén Bonde

Omslag: Anders Timrén

Tryckt hos: WS Bookwell, Finland 2010

www.norstedts.se

*Norstedts ingår i Norstedts Förlagsgrupp AB,
grundad 1823*

Denna bok tillägnas Zayed ebne Hares
och Zayed ebne Sabet

Även om berättelserna och händelserna i *Sändebudet*
bygger på historiska fakta må allt läsa enligt litteraturens lagar.

KADER ABDOLAH

I

ZAYED, KRÖNIKESKRIVAREN

Zayed ebne Sales är mitt namn.

Jag var krönikeskrivare åt sändebudet Mohammad.

Sändebudet hade inte någon son. Han adopterade mig när jag var omkring sju år.

Alla kallade mig Zayed ebne Mohammad: Zayed Mohammads son.

Jag måste ha varit fem år gammal när min mor tog mig med till staden Taif för att hälsa på släktingar.

Jag minns ingenting från den resan, men många år senare berättade min mor för mig om den: »Vi red i en karavan med tolv kameler genom öknen. Jag höll dig alltid i knät. När vi satt i sadeln satt du stilla och såg dig omkring men när karavanen stannade för att vila, hade jag svårt att hålla dig kvar. Du sprang åt alla håll och kanter och du följde med vem som helst. På torget i Taif drog du loss din hand ur min och försvann bakom ett marknadsstånd. Jag rusade efter men du fanns inte där. Jag rusade till de andra stånden: ingen Zayed. Jag grät, jag skrek, jag rusade hit och dit, men hittade dig inte någonstans. När marknaden var över och allt folk hade försvunnit stod jag där med tomma händer. Jag tordes inte återvända till din far. Jag hade tappat bort hans älsklingsson.«

Jag, Zayed, hade blivit stulen och jag minns inte hur det gick till. Jag kommer inte heller ihåg min mor, eller torget. Men jag kan fortfarande se tydligt framför mig att jag satt naken och smutsig i en bur med några andra nakna pojkar, som en grupp små apor.

Efteråt har jag förstått att jag under två års tid såldes vidare från en ägare till en annan.

När jag var sju år gammal köptes jag av en småhandlare i slavar från Mekka på basaren i Jandal. Han tog med mig till Mekka.

Denne handlare hette Hakim bin Haram och hade stor mage.

Från det ögonblicket kommer jag ihåg nästan allt, för det var en stor omvälvning i mitt liv.

Jag visste att jag hörde hemma i Mekka och hoppades att jag skulle möta mina föräldrar på gatan eller på slavmarknaden. Jag nynnade hela dagen deras namn för att inte glömma dem.

Min far hette Sabet ben Sharasil.

Min mors namn var Sadi bin Salab.

Jag drömde om ögonblicket då jag skulle få syn på min mor på torget och ropa: »Sadi bin Salab, jag är Zayed, din son!«

Men drömmens far och mor skulle inte vara desamma som verklighetens. Dessutom skulle de inte heller känna igen mig, för jag såg helt annorlunda ut; min hy hade färgats mörkbrun av solen.

Dock finns ingenting mer oberäkneligt än ödet.

Slavhandlaren Hakim bin Haram tog mig med till sin bostad och släppte ut mig som en get på gården. Därefter tilläts jag beträda huset.

Denna första dag knackade det på dörren och slavhandlaren ropade: »Zayed, öppna dörren.«

Jag gjorde som jag blev tillsagd. In kom en äldre kvinna. Jag trodde att det var min husbondes hustru.

»Och vem är du?« frågade kvinnan vänligt.

Jag teg.

»Vad heter du?» frågade hon.

»Han heter Zayed«, ropade husbonden från sitt rum, »jag köpte honom på marknaden i Jandal.«

Kvinnan var kusin till min ägare. Hon pratade en stund med honom och när hon kom ut från hans rum sade hon: »Kom, du ska följa med mig.«

Jag tittade frågande på min husbonde. Han sade: »Zayed, du har haft tur. Min kusin har inte någon son. Hon har just köpt dig av mig. Det är hon som äger dig nu, och hon heter Khadije. Uppför dig ordentligt.«

Khadije fattade tag i min hand och tog mig med sig.

Fastän jag var ett barn förstod jag genast att jag hade kommit till ett ståtligt hus. För jämfört med de andra husen i Mekka bodde Khadije i ett litet palats.

Hon lät tvätta mig och klä mig i andra kläder. Jag blev människa igen, en vanlig pojke.

Fram emot kvällen kom hennes man hem.

»Titta, jag har någonting fint till dig!« sade hon glatt och pekade på mig.

Hennes man hette Mohammad ebne Abdollah. Han skulle bli Allahs sändebud.

Nästa morgon ropade Mohammad: »Följ med mig, Zayed!«

Han var min nye husbonde. Jag behövde inte veta vart han var på väg, jag bara följde efter honom.

Jag kunde inte veta att han gick för att leta rätt på mina föräldrar.

Och han hittade dem. De kunde inte tro att jag var deras son, så stor och så ren och klädd i prydliga kläder. Min mor stod stel

som en pinne intill väggen, hon kunde knappt röra sig så förskräckt var hon. Min far sjönk ned framför Mohammads fötter men denne hjälpte honom upp.

Jag stannade i en vecka i min fars lilla torftiga hus, men på fredagen förde han mig tillbaka till Mohammad och sade: »Hans lycka finns hos er. Om han är lycklig är vi det också.«

Så blev jag Mohammads son.

Khadije var Mohammads första hustru.

Hon lärde mig läsa, hon lärde mig skriva, men Mohammad var min herre. Jag följde honom som en skugga ända fram till gravens rand.

På den tiden visste jag inte varför jag gjorde det.

Efteråt förstod jag det. Jag svärmade för poesi och förlorade mig i Mohammads berättelser.

När hans mission som sändebud började förändrades även mitt liv helt och hållet. Jag lämnade honom inte ensam en sekund, ifall han inte skickade iväg mig någonstans.

När en text uppenbarades för honom, började han skaka. Benen bar honom inte, han gick ned på knä, tryckte huvudet som en häst mot marken och sade någonting som inte gick att uppfatta.

Vid sådana tillfällen var vi ofta ensamma. De första gångerna blev jag rädd. Jag visste inte hur jag skulle bära mig åt med det. Jag sprang efter Khadije och bad henne komma.

Sedan slutade jag med det. Jag insåg att det var min uppgift att stanna kvar hos Mohammad och att jag måste lära mig handskas med det som hände.

Jag avvaktade stilla när han fick sitt budskap, ända tills han utmattad föll till marken. Då svepte jag skyndsamt en filt om honom och lät honom vila.

När Mohammad dog var jag en vuxen man. Mitt hår var svart men mustaschen hade börjat gråna.

Jag var ännu djupt försjunken i min sorg efter Mohammad när en ryttare på en brun arabisk häst stannade utanför porten.

»Zayed!« ropade mannen. Det var Omars budbärare.

Jag tvekade inte. Jag visste varför jag blev kallad, tog min egen häst och red iväg med Omars budbärare.

Efter Mohammad var Omar islams främste ledare. Han var den som styrde och ställde med allt när Mohammad dog. Han var en slug härförare och en skoningslös krigsherre.

Jag knäböjde svettig framför honom.

»Zayed ebne Sales!« sade Omar till mig. »Mohammad har gått hädan men vi har inte hans uppenbarelser. Samla ihop hans texter. Nu. Det är bråttom!«

Jag kände Omar, han kände mig, fler ord behövdes inte.

Jag kysste honom på handen och gick ut och hoppade upp på min häst och galopperade ut ur staden och ut på fälten. Uppgiften gjorde mig så lycklig och nöjd att det var nära att jag inte hittade vägen hem.

På natten hade jag svårt att finna sömnen. Vilken storslagen natt, vilket ärofullt uppdrag. Hur skulle jag nu gå till väga? Jag hade själv varit vittne till uppenbarelsen av några av texterna. Men det mesta måste jag samla ihop ur hans anhängares minnesbilder.

Jag gick och ställde mig vid fönstret och såg ut i den oändligt klara natten över öknen.

Jag, Zayed ebne Sales, skulle uppteckna Koranen.

Den som fick den äran på sin lott måste hålla tillbaka tårarna för att inte dö av lycka.

Så snart den tidiga morgonens ljus nådde husets fönster packade jag väskan och sadlade min häst.

Jag hade börjat!

2

SÖKANDET EFTER KORANEN

Först besökte jag Mohammads hustrur. De gav mig citat som de hade skrivit ned på papper, som de hade broderat på sina nattlinnen och som de hade låtit gravera på sina guldstycken.

»Är det allt?« frågade jag.

Ayeshe, Mohammads unga, vackra, rödhåriga änka lösgjorde sitt guldhänge och räckte fram smycket till mig. Jag studerade den korta texten som var graverad med små fina bokstäver i guld.

»Och att han höll fast stjärnorna
så att de inte skulle falla ned på jorden.«

Därefter reste jag dag och natt till landets alla hörn på jakt efter texterna.

Jag lyssnade och antecknade.

Efter sju månader återvände jag med tre fullastade kameler. Lasten bestod av de pergament som Koranens texter hade skrivits på, de breda kamelbenknotor på vilka citaten hade ristats in, de tyger som orden hade broderats på och de trästycken där många meningar hade skurits in.

När jag väl hade kommit hem gick jag till mitt rum och stängde dörren. Jag stannade där ett helt år, ända tills jag hade fullbordat Koranen.

När jag var färdig sken solen i mitt hjärta. Jag satte på mig rena kläder och mina nya läderskor. Jag tog den splittrerna Boken under armen och red som en prins till Omars hus.

Jag knäböjde för honom och sade: »Koranen!«

Mitt uppdrag var fullgjort.

3

OMAR, MOHAMMADS ANDRE EFTERTRÄDARE

Men fullt så enkelt var det inte.

Motståndarna till min Koran lät höra av sig. De företrädde sex mäktiga strömningar som alla hade var sin avvikande Koran. De hävdade att jag hade skrivit en egen Koran som inte hade någonting med Mohammads ursprungliga berättelser att göra.

Jag hade ingen talan. Omar måste avgöra saken.

Vid den här tiden var det nödvändigt att stå enade.

Omar bestämde att den Koran som jag hade samlat ihop inte skulle offentliggöras, men att den i kretsen av mäktiga skulle gälla som källa och grundtext.

Längre fram, när Omar blivit dräpt och Osman efterträtt honom, flammade diskussionen om Koranen åter upp.

Tidigt en morgon stod företrädarna för de sex mäktiga strömningarna utanför Osmans dörr. Deras kameler var lastade med skrifter.

Osman släppte in kamelerna på innergården. Och porten lättes inifrån.

Kamelerna lastades av och skrifterna staplades på varandra. »Zayed, gå igenom alltihop, lägg till det som behövs och ta bort det överflödiga. Ta dig tid!» sade Osman och så gick han.

Jag höll på mycket länge med dokumenten och texterna. Några gånger besökte jag experter för att rådfråga dem. Men så kom äntligen dagen då jag kunde meddela Osman att arbetet var klart. Osman kom. En matta rullades ut på innergården och det bars dit en lykta.

Osman befälde att alla skulle lämna huset.

Jag tog plats vid ett smalt skrivbord, öppnade min Koran och överlämnade till Osman en lista med kommentarer om sådant som jag fortfarande var tveksam om.

Han slog sig ned och gick uppmärksamt igenom listan. Sedan kom han och satte sig bredvid mig på marken. Han dikterade några meningar och visade sedan med pekfingret var i boken jag skulle lägga till det. Och det gjorde jag.

Det blev en lång natt med funderingar och svett.

Plötsligt fick jag en bra idé. Jag hade skrivit texterna i en oavbruten följd utan indelning. Jag kom på att texterna skulle bli tydligare om man delade upp dem i hundrafjorton avsnitt: Koranen i hundrafjorton suror, kapitel. Och det skulle bli ännu tydligare om jag gav varje kapitel en titel: »Bordet«, »Biet«, »De fyra fötterna«, »Kvinnorna«, »Maria«, och så vidare.

Men ännu saknades någonting och jag kunde inte komma på vad det var. Men åter fick jag en ingivelse, det var som trolleri. Jag upptäckte en bokstav som inte fanns, en bokstav utan betydelse. Ett litet tecken, en prick, en stjärna.

Jag satte pricken eller stjärnan efter varje mening. Det var otroligt. Dessa intetsägande små stjärnor uttryckte på något sätt mycket. De skapade klarhet, insikt och lycka. Och så lade jag alltså till hundrafjorton titlar och tusentals små stjärnor i texten.

Koranen kommer från Allah.

Ordningsföljden, titlarna och punkterna i Koranen är mina, Zayeds, krönikeskrivarens.

Med den nya Koranen i handen och lätt i sinnet av lycka släck-

te Osman lampan och sade: »Zayed! Nu slutar vi med det här!
Förstör resten.«

»Förstöra?» frågade jag.

»Bränn alltihop!« sade han.

När det ljusnade kom Osman till innergården. Han kastade en blick på askan som fanns kvar.

Sju ryttare förde Koranen, som var insvept i ett grönt genomskinligt tyg, till moskén. Och de lade varsamt ned Boken på en upphöjning.

Osman drog sitt svärd och lade det på Boken: »Detta är Koranen!«

Ingen tordes säga någonting.

Alla fick beundra Boken.

4

MOHAMMADS LEVNAD

När jag började samla ihop Koranen insåg jag att man inte kan förstå Koranen om man inte förstår Mohammad.

Själv upptäckte jag under arbetet med Boken en ny Mohammad.

Jag såg honom först som en drömmare, en livsnjutare, en man som älskade kvinnor och en ledare som tog osannolikt stora risker.

Inte förrän jag satte hans berättelser på pränt såg jag honom som människa, en nyfiken människa. Innan dess hade jag alltid sett honom som en fader, husbonde, krigsherre, profet. Människan Mohammad var min egen upptäckt, och det ville jag visa.

Jag var medveten om att andra i efterhand skulle komma med många tillägg till hans levnadshistoria och kanske också ta bort mycket. Därför sade jag till mig själv: »Zayed! Sätt Mohammad på pränt.«

På Omars tid, när den Koran som jag hade sammanställt inte fick offentliggöras, packade jag resväskan, hoppade upp på hästen och gav mig av, denna gång för att samla fragment ur Mohammads liv. Och det skulle hålla mig sysselsatt till min levnads slut.

För att söka efter hans ungdomsår måste jag tillbaka till det gamla Mekka, till platsen där han var född.

Jag ska beskriva de traditioner och omständigheter som rådde i hans ungdoms Mekka. Framförallt kommer jag att berätta om Kaba, där avgudarna förvarades.

I själva verket var Mohammads liv präglad av en dröm: han ville slå sönder avgudarna och rena Kaba så att han kunde överlämna byggnaden som boning till Allah.

Därför måste jag, om jag vill berätta om Mohammad, börja med Kaba och avgudarna. Eller snarare med staden Mekka.